

<https://doi.org/10.7577/formakademisk.3099>

Liv Merete Nielsen

Building making scholarship

Om utviklingen av making disciplines

Sammendrag

Artikkelen beskriver hvordan forskning innen skapende profesjonsfag har blitt drevet fram av professor Halina Dunin-Woyseth. Med bakgrunn som arkitekt har hun hatt et innsideperspektiv på de utfordringene de skapende profesjonsfagene har stått overfor. Som en av de få arkitekter som også hadde doktorgrad, fikk hun ansvar for utviklingen av doktorgradsprogrammet på Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO). Hun utviklet kunnskapskonseptene 'the making professions' og 'the making disciplines' for å synliggjøre og håndtere de skapende profesjonenes utfordringer som selvstendige forskbare (researchable) fagfelt i møte med etablerte akademiske disipliner. I 1995 sto hun sentralt i avgjørelsen om å åpne doktorprogrammet på AHO for designere og designdidaktikere, noe som har spilt en avgjørende rolle for framveksten av et designdidaktisk forskningsfelt i Norge, blant annet gjennom forskernettverket DesignDialog og det vitenskapelige tidsskriftet FormAkademisk. Innsatsen til Dunin-Woyseth går langt ut over det å være én persons innsats, den eksemplifiserer hvordan utdanning og forskning med et innsideperspektiv på kunnskapsutvikling har avgjørende betydning for et demokrati der også representanter for praktiske profesjoner må kunne artikulere sin innsidekunnskap med akademisk troverdighet. Framhevingen av et innsideperspektiv og viktigheten av aktive fagmiljøer setter også Halina Dunin-Woyseths innsats inn i et større perspektiv. Hun har høstet internasjonal anerkjennelse både som teoretiker og feltbygger.

Nøkkelord: making scholarship, making professions, making disciplines, Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), Institutt for estetiske fag (EST), design, designdidaktikk, FormAkademisk.

Innledning

Denne artikkelen tar utgangspunkt i erfaringer med den fagdidaktiske masteren ved Institutt for estetiske fag (EST) ved det som nå er OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet) og hvordan professor Halina Dunin-Woyseth har bidratt med både forskning og doktorgradsutdanning som har styrket forskning og utdanning innen praksisforankrede og skapende profesjonsfag i Norge. Artikkelen bygger på en sensorrapport og på forskningen til Dunin-Woyseth. Dette blir sett i lys av framveksten av design og designdidaktikk som selvstendige forskningsfelt med relevant teori, kontinuitet, institusjoner, organisasjoner, tidsskrift og et voksende antall forskere med doktorgrad som utgjør en *critical mass*. Artikkelen gir et innblikk i en historisk periode med sentrering rundt Halina Dunin-Woyseths bidrag til å fremme praksisforankret designforskning.

Artikkelen dokumenterer ideene bak oppbyggingen av doktorprogrammet ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO) og hvordan Dunin-Woyseth har bidratt til å bygge en felles diskursplattform, *making disciplines*, for skapende og utøvende fag oppfattet som *making professions*. Min opplevelse av doktorprogrammet i rollen som doktorand og senere i samarbeid med Dunin-Woyseth, først i en 'apprentice-master'-relasjon og senere som *co-operators* og *peer-learners*, kan stå som et eksempel på hennes innsats som feltbygger. Artikkelen avsluttes med en kort oppsummering av Dunin-Woyseths innsats ved AHO, ved daværende rektor for denne høgskolen, og hvordan hennes erfaring fra AHO og samarbeidet med fagfeltet designdidaktikk har bidratt til forskning og feltbygging både nasjonalt og internasjonalt.

Sett med ‘brillene’ til en gjennomgangssensor i 2004

I 2004 var Halina Dunin-Woyseth gjennomgangssensor på den fagdidaktiske masteren ved Avdeling for estetiske fag (EST) ved det som nå er OsloMet. Grunnlag for bedømming av studentenes arbeid var en akademisk avhandling kombinert med et praktisk skapende arbeid som ble presentert i en utstilling. Sammen med en muntlig dialog dannet masteravhandlingen og utstillingen grunnlaget for vurderingen. Denne kombinasjonen av akademisk skriving og praktisk skapende arbeid var ikke nytt på EST. Helt siden 1976 hadde faglærerutdanningene i Oslo og på Notodden uteksaminert lærerstudenter på masternivå med dette konseptet (Fauske, 2014). Dunin-Woyseth har karakterisert dette hovedfaget (nå master) som et *triangel-konsept*. I et globalt perspektiv er dette studiet ganske spesielt fordi det tidlig kombinerte det akademiske med det praktiske og det fagdidaktiske. I sin sensorrapport etterlyser Dunin-Woyseth en sterkere argumentasjon for triangel-konseptets akademiske levedyktighet, noe som kunne styrket studiets akademiske troverdighet. Hun viser til synspunkter i noen norske akademiske miljøer som hevdet at forskning på eget skapende arbeid ikke var mulig eller ønskelig.

Synspunktene i det norske fagmiljøet som Dunin-Woyseth refererer til kom til uttrykk på konferansen ”Forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid innen kunstfagene”, som ble arrangert av Statens håndverks og kunstindustriskole (SHKS) i Oslo i 1995. I rapporten fra konferansen viser artikkelen *Research in Science and Research in Art: Do the Twain Ever Meet?* av Stein Haugom Olsen at det ligger store utfordringer i kombinasjonen av det akademiske og det praktiske innen kunstfagene (Olsen, 1996). I sin sensorrapport viser Dunin-Woyseth til liknende debatter ved anerkjente kunst- og designlæresteder i Storbritannia (UK) på 1990-tallet og som er formidlet av UK Council for Graduate Education (1998). Dunin-Woyseth etterlyser et sterkere fokus på et triangel-konsept både i litteraturlisten og i studieplanen for master på EST. Hun skriver at et slikt triangel-konsept hadde gitt fagfeltet en mer dynamisk karakter også som forskningsfelt, med en sterkere akademisk identitet i forhold til praktisk-estetiske profesjonsfag og til estetiske vitenskapsdisipliner. Hun fremhever at masterstudiet er levedyktig, men savner en mer dristig, søkende holdning som kan bidra til å bygge egne forskningsstradisjoner for å etablere feltets egen akademiske identitet på linje med andre forskningsfelt.

Dunin-Woyseth påpeker dette i sin sensorrapport i 2004. Selv hadde hun utviklet konseptet *making professions* og *making disciplines* og skrevet flere akademiske tekster om dette. Artikkelen som forskere svært ofte refererer til, er den hun skrev sammen med professor Jan Michl i 2001 med tittelen *Towards a Disciplinary Identity of the Making Professions*. Det er ingen tvil om at det er Dunin-Woyseth som er hovedarkitekten bak teorien som fremmes i artikkelen (Dunin-Woyseth & Michl, 2001). Allerede i 1996 skrev Dunin-Woyseth om forholdet mellom forskning og praksis i de skapende fagene arkitektur og design. På konferansen *Doctorates in Design and Architecture* i Delft la hun i 1996 fram et paper med tittelen *Architecture: A Profession and / or a Discipline. On the Doctoral Programme of the Oslo School of Architecture* (Dunin-Woyseth, 1996). Hun har senere skrevet flere artikler som har utviklet konseptet *making professions* og *making disciplines* (Dunin-Woyseth, 2001, 2002, 2003).

I sensorrapporten konkluderer Dunin-Woyseth med å fremheve at triangel-konseptet har potensiale til å danne grunnlag for et selvstendig forskningsfelt. Hun refererer til den britiske debatten omkring en type kunnskapsproduksjon som ble omtalt som *a continuum from scientific research to creative practice*. Hun fremhever videre i sin rapport at en bevisst holdning om fagfeltets potensiale blant lærere og studenter kunne utvikles gjennom en mer målrettet forskningsvirksomhet der de beste ‘alumni’ burde få doktorstipend for å igangsette prosessen med å utvikle et eget forskningsfelt. Kommentarene fra Dunin-Woyseth er sammenfallende med flere av de punktene som Norgesnettrådet (nå NOKUT) skrev i sin evalueringsrapport av det samme hovedfaget i 2001. De fremhevet spesielt at den fagdidaktiske forskningen måtte

styrkes og at studenter, i større grad, måtte inkluderes i ansattes forskning (Norgesnetttrådet, 2001a, 2001b).

Bygging av en felles *making*-basert diskursplattform

På mange måter bygde dette fagdidaktiske masterstudiet på EST (nå OsloMet) på et liknende idegrunnlag som Halina Dunin-Woyseth hadde bygget ved det som i dag er Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO), der hun ble ansatt som førsteamanuensis i 1981. Hun har bakgrunn som utøvende arkitekt med doktorgrad, dr.techn., innen byplanlegging. Fram til 1990 praktiserte hun som arkitekt, lærer og forsker, men etter 1990 har hennes faglige engasjement vært knyttet til etableringen av et eget doktorprogram ved AHO. Denne institusjonen hadde den gang få ansatte med doktorgrad. Det var med andre ord svært få som var opptatt av forskning. Beslutningen om å etablere et doktorprogram var institusjonens svar på krav om oppgradering av forskningskompetanse blant lærere innen universitets- og høyskolesektoren i den nye universitetsloven (Dunin-Woyseth, 2010, s. 81). Styret ved AHO utnevnte Dunin-Woyseth til høgskolens forskningsleder i juni 1990 og senere ble hun leder for det nyetablerte doktorprogrammet som startet i 1992. De to første doktorandkullene ble rekruttert blant arkitekter.

I 1995 åpnet AHO sitt doktorprogram for søkere fra andre skapende og utøvende fag som design, kunst- og designdidaktikk og kunstnere. Som leder for doktorprogrammet, stilte dette Dunin-Woyseth overfor utfordringen om å utvikle en felles intellektuell plattform for en forskerutdanning som bygget på det som var felles for disse fagene og samtidig respekterte det som var spesifikt for dem. Sammen med noen nordiske kolleger utviklet hun en slik plattform for det skapende og utøvende fagfeltet som ble kalt *making disciplines*. I en rekke publikasjoner ble begrepet *making knowledge* introdusert for å beskrive den kunnskap som er karakteristisk for skapende og utøvende fag som arkitektur, design, kunst- og designdidaktikk, landskapsarkitektur og lignende. Den type kunnskap relateres til ulike posisjoner som filosofen Gilbert Ryle betegnet som 'knowing that' og 'knowing how' (Ryle, 1945). Den kunnskapstypen som er sentral, men ikke den eneste, for skapende og utøvende fag oppfattes som et eksempel på 'knowing how'. Og i likhet med 'knowing that', som konstituerer grunnlag for de etablerte vitenskapelige disipliner, blir *making knowledge* ansett som et eksempel på 'knowing how' (Dunin-Woyseth & Michl, 2001; Dunin-Woyseth, 2002a; Dunin-Woyseth & Nielsen, 2003a; Michl & Nielsen, 2005). *Making knowledge* er en av flere typer 'professional knowledge' hos Ryle. Som eksempel viser han til rørleggerfagets 'doble' kunnskapsgrunnlag, som like gjerne kan illustrere *making knowledge* i utøvende og skapende fag (Ryle, 1949). I 2002 skriver Rowe med henvisning til Ryle:

Ryle also goes on further to suggest that we often need to know 'that' before knowing 'how', although just as often we need to know 'how' before going on further to know 'that'. In most professional situations, it is well known that some practical competency is required in order to understand the knowledge problem being confronted, and vice versa. (Rowe, 2002, s. 25)

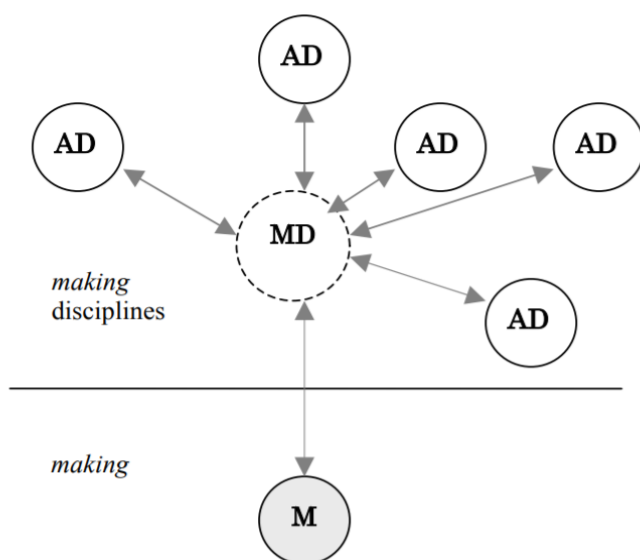
Det er et slikt innsideperspektiv i både forskning og praksis som er unikt og feltspesifikt for profesjonsfagene og deres forskende utøvere. Et slikt perspektiv, oppfattet for eksempel som *a making discipline*, blir komplettert av andre perspektiver som for eksempel de til pedagogikk, sosiologi, antropologi og andre akademiske disipliner.

I oppbyggingen av doktorprogrammet på AHO, la Dunin-Woyseth vekt på tre konstituerende komponenter: historie, teori og kritikk (History, Theory and Criticism - HTC) som 'knowledge base' for designfeltet (Dunin-Woyseth & Michl, 2001, ss. 5-6). Dette HTC-konseptet har en lang tradisjon i det anglo-saksiske undervisningssystemet innen arkitektur og designfagene (Bizios, 1991, 1994, 1998) og på doktorgradsnivå (Buchanan, Doordan, Justice & Margolin, 1998). Som kriterier for utvikling av en *making discipline*, hevder Dunin-Woyseth at disse vil variere i forhold til karakteren av de konkrete forskningsoppgaver man står overfor (Dunin-Woyseth, 2005, s. 154). Hun er med andre ord svært opptatt av at forskningen innen

designfag skal høste anerkjennelse som seriøs og hun refererer gjerne til de fire R'ene: Rigour, Revelation, Relevance and Return og til John McKean:

Before we got caught between the physical sciences, social sciences and humanities, and the fences erected round what each considers the content and methodologies of 'real' research, we can agree that any good research demands rigour, revelation, relevance and return. (McKean, 2001, p. 86)

Dunin-Woyseth ser for seg hvordan dette også gjelder for *making disciplines* og hvordan dette kan drøftes i forhold til tre perspektiv: ett i forhold til *making practice*, ett for intern disiplinær forankring og ett for dialog med andre akademiske disipliner (Dunin-Woyseth & Nielsen, 2003a; Dunin-Woyseth, 2005). De to første perspektiver kunne tilskrives særtrekk ved *making discipline* som en mono-disiplin. Det tredje perspektiv er dialogisk i sin karakter og åpner for styrking av design- og designdidaktisk forskning som likeverdig i møte med academia. Figur 1 er et forsøk på å visualisere hvordan *making* (M) kan utvikle seg til *making disciplines* (MD) og dermed fungere i en mer likeverdig dialog med etablerte akademiske disipliner (AD) (Dunin-Woyseth & Nielsen, 2003a, p. 28).

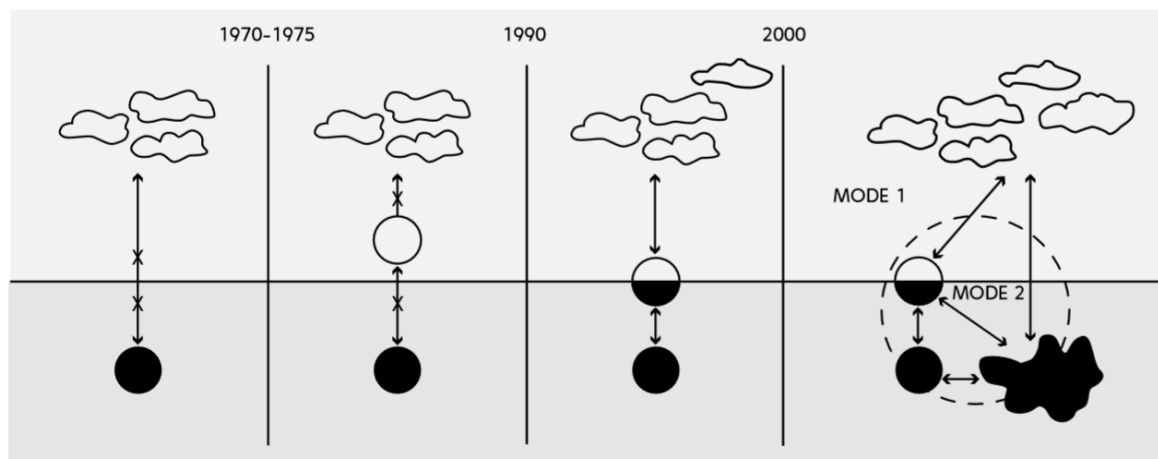

Figur1. Utviklingen av *making* (M) til *making disciplines* (MD) vil kunne muliggjøre en mer likeverdig dialog med etablerte akademiske disipliner (AD). Figuren ble første gang publisert i Tsukuba, 2003 (Dunin-Woyseth & Nielsen, 2003a, p. 28)

En rekke forskere har tidligere drøftet problemstillinger omkring etablering av disiplinbasert kunnskap i design. Herbert A. Simon introduserte konseptet 'the science of design' i sin berømte tekst *The Science of the Artificial* (1969). I boken skulle den nye design-vitenskapen handle om "...artificial things, how to make artefacts that have desired properties, and how to design" (Simon, 1969, s. 55). Hans definisjon på en designer er også aktuell i forhold til at en designer gjør etiske valg. Simon skriver: "Engineers are not the only professional designers. Everyone designs who devises courses of action aimed at changing existing situations into preferred ones" (Simon, 1969, s. 55). En annen forsker, kunsthistorikeren E. H. Gombrich, mente at for å oppnå disiplin-tilknyttet legitimitet burde man fokusere mer på praksisrelevante problemstillinger ved artefakter, først og fremst på 'the craft of art', det vil si på 'the making

aspect' (Gombrich, 1991, s. 68). Men verken Simon eller Gombrich hadde forutsetninger for å innta et innsideperspektiv, slik Dunin-Woyseth har gjort.

I årene 2009-2010 la Dunin-Woyseth også et historisk tidsaspekt til utviklingen av forskning i skapende og utøvende fag og hvordan framveksten av *making disciplines* kunne bygge broer mellom profesjoner og ulike 'stakeholders' i ulike forskningsprosesser. Figur 2 visualiserer hvordan slike bidrag kunne interagere med bidrag fra andre forskningsfelt, praktikere og brukere. Dette diagrammet ble utviklet i 2009 og viser hvordan designfagene hadde lite reelt samarbeid med andre akademiske disipliner som sosiologi, psykologi antropologi etc. (hvite skyer) før 1975. Mellom 1975 og 2000 viste academia interesse for forskning innen designfeltet, men en likeverdig balanse var enda ikke utviklet mellom de etablerte akademiske disiplinene (Mode1) (Gibbons, Limoges, Nowotny, Schwartzman, Scott, & Trow, 1994) og *making disciplines*. Mellom 1990 og 2000 kom forskere med profesjonsforankring og innside-perspektiv innen design på banen – som blant annet *making disciplines*. Etter 2000 posisjonerte designfeltet seg mer og mer, blant annet gjennom deltakelse i transdisiplinær forskning innen Mode2, gjerne i dialog med Mode1. Den amorfe figuren til høyre representerer hverdagsproblemer som transdisiplinær forskning kan finne konkrete løsninger på (Dunin-Woyseth, 2009).

Figur 2. De praktiske designfagene (*making* i svart) forholder seg, over tid, ulikt til etablerte akademiske disipliner (hvite skyer). Etter 2000 posisjonere designfeltet seg mer og mer blant annet gjennom deltakelse i transdisiplinær forskning innen Mode2. Den amorfe figuren til høyre representerer hverdagsproblemer som transdisiplinær forskning kan finne konkrete løsninger på. Grafikk: Monika Hestad

Hvordan *making professions* og *making disciplines* kunne møtes og samarbeide i transdisiplinære forskningsprosesser, har Dunin-Woyseth forklart i flere publikasjoner der både skapende praksis og praksis-basert forskning kan bidra til å løse samfunnsforankrede problemer i form av Mode2 og transdisiplinær forskning (Dunin-Woyseth, 2010; Dunin-Woyseth & Nilsson, 2011). I *Some notes on Mode1 and Mode2: Adversaries or dialogue partners* (Dunin-Woyseth, 2010), beskriver hun denne historiske utviklingen og oppsummerer den med drøfting av et case der forskende arkitekter samarbeider med utøvende arkitekter og politi-etterforskere som søker å forhindre småkriminalitet i byen Göteborg. Hun viser hvordan *making practice*, *making knowledge* og *making disciplines* kan fungere både innen Mode1 og i Mode2 som løsningsorientert og samfunnsrelevant forskning (Dunin-Woyseth, 2010, s. 80). Med utvikling av praksisbasert designforskning, kan designfagene møte akademiske disipliner i mer likeverdige samarbeidsrelasjoner innen interdisiplinær forskning. Med sitt iboende potensial for å bidra til transdisiplinær forskning, som Göteborgs-eksempelet illustrerer, kan en ny intellektuell

selvbevissthet vokse blant designforskere. Brian Lawson hevdet allerede i 2002 at designforskere var tidlig ute med transdisiplinær forskning uten selv å være klar over at de forskende designerne var "... just ahead of the game rather than behind it after all" (Lawson, 2002, p.114).

Doktormamma og brobygger

Jeg møtte Halina Dunin-Woyseth på et informasjonsmøte for nye stipendiater (Kull3) ved doktorprogrammet på Arkitektthøgskolen i Oslo (AHO) i 1995. Dette var i og for seg en historisk hendelse – fordi det var første gang doktorprogrammet ved AHO formelt ble åpnet for andre enn arkitekter. Dette skjedde etter påtrykk fra departementet og de statlige høgskolene som utdannet kunst- og designdidaktikere – med andre ord de som underviser i kunst- og designfagene. Dunin-Woyseth var døråpneren på AHO, og denne åpenheten mot andre fagområder har preget hennes virke og karakteriserer hennes sjenerøse personlighet.

Jeg forsto raskt at Dunin-Woyseth var arkitekten bak oppbyggingen av doktorprogrammet. Overfor doktorandene argumenterte hun for det faglige og akademiske grunnlaget for oppbyggingen av studiet. Den forskningsdidaktiske modellen forskerutdanningen bygget på, gikk i korthet ut på fire komponenter: (i) å lese et pensum foreslått av forelesere på de enkelte kursmoduler forut for kurssamlinger, (ii) å delta i modulens forelesninger, (iii) å skrive en essay omkring gitte temaer og (iv) å presentere essayet og drøfte det på et kursseminar. Doktorkandidatene møttes til intensive samlinger på 3-5 dager med forelesere på et høyt internasjonalt nivå. Å være doktorand på dette doktorprogrammet var en sann fornøyelse. Gjennom å være en gruppe stipendiater (Kull3) som fulgte et felles opplegg over to år, fikk vi mulighet til å utvikle vår vitenskapelige identitet. Skoleringen bygget på HTC-konseptet, og vi fikk møte topp internasjonale lærekrefter fordi det foreløpig ikke fantes norske krefter som var spesialister på forskning innen *the making professions*. I tillegg til forelesninger av slike internasjonale kapasiteter, var 'peer-learning', 'scholarly criticism' og opphold ved internasjonale læresteder, en viktig del av skoleringen. HTC-konseptet åpnet for refleksjoner over *making professions*, slik at vi også kunne danne oss oppfatninger om likheter og ulikheter mellom *making*fagene (design, arkitektur, designdidaktikk osv.). Det bidro til å bygge intellektuell identitet i forhold til academia. Vi forsto etterhvert at skapende og utøvende fag hadde noe å bidra med som academia ikke hadde. Vi kunne utvikle et 'craft-perspektiv' på *making*, et innenfra-perspektiv. Gjennom å være en samlet gruppe gjennom to år, fikk vi også grunnlag for å utvikle vår faglige forskeridentitet og danne grupper – som etter hvert utviklet seg til det som Becher og Towler kaller 'tribes' (Becher & Towler, 2001). Den gang, i begynnelsen av 1990-tallet, var en slik organisert forskerutdanning uvanlig i Norden og i Europa for øvrig. Det var først med etablering av doktorgradsstudier som den tredje syklus i høyere utdanning at organisert forskerutdanning fikk sitt innpass på europeiske læresteder (Bologna-Berlin Communiqué 2003).

Halina Dunin-Woyseth har utviklet konseptet *making professions* til et høyere drøftingsnivå. Samtidig har hun vært villig til å gå inn i problematikk knyttet til designdidaktikk. Designdidaktikk handler om innhold i og begrunnelse for utdanning innen design på alle nivå – fra grunnskole til forskerutdanning. Vi som underviser i design representerer *making professions* innen designutdanningsfeltet, og før AHO åpnet sitt doktorprogram var den designdidaktiske forskningen på feltet underutviklet. Det som i dag er den fagdidaktiske masteren ved EST var, ved opprettelsen av hovedfag i forming i 1976, tuftet på teori utviklet innen de pedagogiske eller kunsthistoriske disiplinene ved universitetene. I sin tidlige fase var det spesielt personer med spisskompetanse innen pedagogikk som var ledere for studiene, som var sensorer og som ble oppnevnt som rådgivingsgruppe (Fauske, 2014, ss. 7-8). Unntaket var Ingvar Sundvor på Notodden (nå USN) som hadde bakgrunn som interiørarkitekt. Det var også han som langt senere tok initiativ til å videreføre dette hovedfaget til doktornivå gjennom å møte Halina Dunin-Woyseth på Notodden i 1993.

Den pedagogiske dominansen på hovedfagets teorigrunnlag var ikke tilfredsstillende for designdidaktikere med ambisjoner om å bidra til at barn og unge ble bevisste sin materielle og

visuelle kultur. Gjennom å åpne doktorprogrammet på AHO for designdidaktikere har Dunin-Woyseth gjort en stor innsats for at dette fagfeltet også skulle få mulighet til å utvikle sin egen diskurs. Det designdidaktiske forskningsfeltet har senere utviklet seg med et tydelig demokratisk og bærekraftig samfunnsperspektiv. Det var ikke mulig under dominansen av en pedagogisk antroposentrisk diskurs med fokus på barns individuelle utvikling.

Utvikling av ‘academic peer-cooperation’ og ‘peer learning’

Først på høsten i 2003, på en konferanse i Tsukuba i Japan om *Doctoral Education in Design*, ble det klarere hvordan design- og designdidaktisk forskning gjensidig kunne berike hverandre. Dunin-Woyseths arbeid med oppbygging av doktorutdanning i arkitektur og design handlet faktisk også om designdidaktikk på doktorgradsnivå. Designdidaktikken på sin side, kunne ikke utvikles uten forskningsinnsats fra designere med et innsideperspektiv – det vil si de som danner *making professions*. Dette var starten på et fruktbart samarbeid. I abstractet for vår felles artikkel fra Tsukuba står det:

This paper will discuss the epistemological premises of the Doctoral Program at the Oslo School of Architecture (OSA). Based on these premises a concept of *making disciplines* has been developed. This concept provides a scholarly framework where *making knowledge* is being derived from, then scholarly processed, and, finally, directed back to design practice. An environment of mutual teaching and learning has evolved among the Apprentices and Masters of design scholarship at the OSA. They have initiated and continued the process of professionalisation of design scholarship where the ambition has been both to meet the criteria of professional relevance and of academic standards. (Dunin-Woyseth & Nielsen 2003a, p. 25)

I Tsukuba-papere utdypet vi også noe om forskernettverket *DesignDialog* som ble utviklet i forlengelsen av den formelle doktorutdanningen ved AHO. Arbeidet i nettverket er sterkt inspirert av de tanker om history, theory and criticism (HTC) som Dunin-Woyseth har drevet gjennom hele doktorprogrammet ved AHO – om at et fagfelt behøver å styrke bevisstheten omkring egen historie, om fagets teoretiske fundament samt om egen kontinuerlig fag- og forskningskritikk (Dunin-Woyseth, 2003). Utviklingen av teori ligger i forskningens natur, men like viktig er det å sørge for utdanning av flere forskere som danner en ‘critical mass’ av kompetente forskere som kan utvikle faget videre som et ‘field of practice and inquiry’. Dette ved å skape og opprettholde en gjensidig avhengighet mellom ‘tribes’ and ‘territories’ i akademia (Becher & Trowler, 2001). Forskernettverket *DesignDialog* streber etter å utvikle en slik ‘tribe’ og dermed også en ‘critical mass’. Slik kritikk er ikke mulig uten egnede vitenskapelige publiseringskanaler, og Dunin-Woyseth hadde en sentral rolle i opprettelsen av *FormAkademisk – forskningstidsskrift for design og designdidaktikk*, sammen med flere av sine tidligere doktorander (Reitan, Dunin-Woyseth & Nielsen, 2018, s.1). Janne Beate Reitan har vært ansvarlig redaktør for tidsskriftet helt siden opprettelsen av tidsskriftet og utgivelsen av første nummer i 2008. Reitan ivaretar innsideperspektivet både som designer og designdidaktiker, som er de to pilarene tidsskriftet er tuftet på.

Curriculum studies har dessverre hatt en tendens til å fokusere ensidig på struktur og innhold i fagplaner. Det kom fram under flere av presentasjonene under konferansen i Tsukuba i 2003 (Dunin-Woyseth & Nielsen, 2003b). Vi har utviklet en felles forståelse for at det epistemologiske nivå – der de langsiktige mål og verdiforankring for utdanning formuleres – er avgjørende for hvilke valg som gjøres når studieplaner skal formuleres. Dette har Goodlad beskrevet som *The ideological curriculum* og det representerer det øverste av fem nivåer innen hans læreplanteori (Goodlad, Klein, Frances & Tye, 1979). Denne teorien er senere utviklet til ulike nivåer til bruk i både planlegging av undervisning og forskning (Nielsen, 2009). Dersom det ideologiske nivå ikke formuleres, kan studieplanene og praktiseringen av disse bli inkonsekvente. Dunin-Woyseth har i sitt forfatterskap brukt og omtalt disse nivåene som ‘the ladder’ (2007). Dette kan eksemplifisere hvordan teorier innen et fagfelt, her fagdidaktikk, kan berike et annet gjennom ‘peer learning’.

Gjennom sitt store internasjonale kontaktnett har Dunin-Woyseth hatt muligheten til å holde seg orientert om internasjonale strømninger innen forskning i og utenfor Norden. Hun har heller ikke nølt med å implementere dette i planene for doktorprogrammet på AHO, og videreutvikle impulser til pensumlitteratur for doktorander innen the *making disciplines*. Publikasjonen *Discussing Transdisciplinarity: making professions and the new mode of knowledge production* (Dunin-Woyseth & Nielsen, 2004), har blitt brukt som pensum i forskeropplæring både i Norden og Belgia. Boka tar opp transdisiplinæritet og Mode2 som en ny åpning for forskning innen det skapende og utøvende fagfeltet, og den er blitt enda en ny plattform som har bidratt til at representanter for det skapende og utøvende fagfeltet har kunnet heve hverandres akademiske refleksjonsnivå. Ikke minst har design og designdidaktikk dratt nytte av transdisiplinæritet for å kunne utvikle gode løsninger for samfunnsrelevante problemer.

Doktorkullet som startet på AHO i 2004 (kull7) fikk merke noen endringer i strukturen for opplæringen ved AHO. En av endringene var at doktorstipendiatene fikk opplæring som var nærmere knyttet til eget fagområde. For designdidaktikerne i kull7 betydde dette at de fikk 'egne' kurs innen designdidaktikk fra 2005 (Brønne, 2018). Dette var nok en bidragende årsak til at den designdidaktiske diskursen ble styrket og at den etter hvert kunne utfordre den pedagogiske diskursen på lærerutdanningene i Norge. Styrkingen av designdidaktikk som felt har også hatt innflytelse på læreplaner og praksis i norsk skole (Fauske, 2016).

I årene 2006-2012 hadde Halina Dunin-Woyseth også mange internasjonale oppgaver. I rollen som gjesteprofessor bidro hun til å etablere flere nye doktorprogram. Siden 2006 har hun vært knyttet til Sint-Lucas School of Architecture (med campusene i Brussel og Gent) der et nytt doktorprogram skulle utvikles 'from scratch'. Modellen ble basert på nye retninger innen design research, nemlig 'Research by Design' (Dunin-Woyseth & Nilsson, 2012). Hun har også vært gjesteprofessor ved Göteborgs universitet, Institutionen för kulturvård (2010-2011), der hennes rolle var å støtte prosessen med å bygge et 'field of inquiry' innen doktorstudier for tre *making professions*: 1) bebyggelsesantikvariestudiet, 2) bevaringsknyttet bygghåndverksstudiet og 3) konserveringsstudiet (Almevik, 2017). Ved *Chalmers tekniska högskola, Institutionen för Arkitektur*, var Dunin-Woyseth i perioden 1998 – 2016 engasjert som gjesteprofessor med ansvar for å utvikle institusjonens doktorprogram. I årene 2011 – 2017 deltok hun i et større forskningsprosjekt ved Chalmers, finansiert av FORMAS, det svenske forskningsrådet, kalt *Architecture in the Making: Architecture as a Making Discipline and Material Practice*. Før hun pensjonerte seg i 2013, arbeidet Dunin-Woyseth ved det som i dag er Universitetet i Sørøst Norge (USN) med å utvikle et nytt doktorprogram i *Kulturstudier*. I dette doktorprogrammet står de skapende og utøvende fagene helt sentralt, spesielt representert ved fagmiljøet på Notodden.

Making, som en felles plattform for å bygge en fagspesifikk diskurs i *making professions*, har preget Dunin-Woyseths akademiske liv i mer enn 30 år. Hun har søkt intellektuelt felleskap der det var naturlig og hun har støttet yngre forskere slik at de kunne bidra til å utvikle en fagspesifikk diskurs. *The making* har vært en ledetråd og en felles plattform i hennes virksomhet. Hennes rolle har fått en grundig gjennomgang i Anne Solbergs doktorgrad, der hun analyserer 'doctorateness' ved nylig avlagte doktoravhandlinger der praktisk skapende arbeid inngår (Solberg, 2017). Evaluering av kvaliteten på doktorgradsforskning ble også etter hvert et viktig fokus i Dunin-Woyseths forfatterskap (Dunin-Woyseth & Nielsen, 2009; Nilsson, Dunin-Woyseth & Janssens, 2017).

Halina Dunin-Woyseth har hele tiden drøftet og dokumentert utviklingen i oppbygging av doktorprogrammet ved AHO fra begynnelsen i 1990. Det er Goodlads ideologiske nivå på, det hun kaller 'curriculum ladder', som har vært hovedfokus i utviklingen av hennes forskning og praksis for *making disciplines*. Hun var redaktør og medredaktør for tidsskriftsserien *Research Magazine* (Vol. 1 – 8) som ble publisert av AHO i årene 1991 – 2007. Senere har hun sammen med professor Fredrik Nilsson publisert en rekke artikler om oppbygging av doktorprogrammet ved Sint-Lucas School of Architecture i Belgia. Flere av disse artiklene ble publisert i det belgiske tidsskriftet *Reflections +* i årene 2007 – 2014, samt som artikler i diverse

fagfelleverderte internasjonale tidsskrifter og noen bokkapitler i bøker publisert hos Routledge og Springer. En liste over Halina Dunin-Woyseths publikasjoner, som har relevans for den teoretiske utvikling av en felles plattform for feltspesifikk forskning innen skapende og utøvende fagfelt, finnes på Cristin (2018). Den består av hennes egne tekster samt av tekster som hun har skrevet i samarbeid med andre forskere.

Dunin-Woyseths innsats for fagspesifikk forskning i *making professions*

Halina Dunin-Woyseth har en egen evne til å se muligheter der andre ser problemer. Dette er kanskje en fruktbar konsekvens av den internasjonale oversikt hun har og den åpenhet og sjenerøsitet hun viser de forskere hun samarbeider med. Gjennom sin forankring i arkitektprofesjonen har hun i utgangspunktet et innsideperspektiv på forskning innen det skapende og utøvende fagfeltet. Gjennom utviklingen av konseptet *making disciplines* har Dunin-Woyseth også bidratt til å utfordre den hegemonistiske stillingen som etablerte akademiske disipliner hadde ved oppstarten av hovedfag i forming i 1976, og der hun var gjennomgangssensor i 2004. Takket være innsatsen til Dunin-Woyseth, har forskning med et innsideperspektiv fra profesjonsrelatert praksis enten som designer eller lærer – eller en kombinasjon av disse – blitt styrket. Det har den fagdidaktiske masterutdanningen på EST hatt stort utbytte av. På mange måter er hennes virke i seg selv et eksempel på teorier og transdisiplinær forskning, som hun har utviklet og formidlet både som *making professions*, *making knowledge* og *making disciplines*.

Da Halina Dunin-Woyseth skulle pensjoneres fra AHO på nyåret 2013 skrev daværende rektor Karl Otto Ellefsen at hun vil bli husket for sitt store faglige og administrative bidrag til oppbyggingen av arkitektur-, urbanisme og designforskningen. Videre skrev han:

Som leder av forskerutdanningen har hun hovedæren for at AHO, som en av de første arkitektutdanningene i Europa, bygde opp sin egen forskerskole allerede på 1990-tallet. Dette kvalifiserte AHO som en vitenskapelig høgskole og bidro til den faglige pondus som var nødvendig for at skolen forble et selvstendig 'specialised university'. Mellom 30 – 50 kandidater har til enhver tid vært deler av forskerutdanningen, og programmet har så langt resultert i omkring 60 gjennomførte doktorgrader. Denne utdanningen er i dag en av de pilarene som AHO hviler på. I de senere årene har Halina Dunin-Woyseth først og fremst arbeidet som veileder for doktorgradskandidater og med oppbygging av forskerutdanningen ved andre europeiske og norske universiteter og høgskoler. Hun har gjennomført et omfattende teoretisk og praktisk arbeid for å etablere grunnlag for 'Research by Design' som forskningsmetode og forskningsfelt. (Ellefsen, 2012)

Utviklingen av tanker om og refleksjoner knyttet til *making disciplines* åpner for å etablere en akademisk disiplin eller, litt mindre ambisiøst, og kanskje i tråd med utviklingen i 'the new mode of knowledge production' for et levedyktig teoretisk og metodologisk rammeverk for feltspesifikk forskning i skapende og utøvende fag. For å gjøre det, trenger *making knowledge* å sikres legitimitet som kunnskapsgrunnlag i skapende og utøvende fagfelt, og som en plattform og et utgangspunkt for å utvikle praksisbasert forskning som kan muliggjøre et likeverdig samarbeid med etablerte akademiske disipliner. Samtidig må *making disciplines* fylle krav fra to 'verdener': fra profesjonssiden gjelder det praksis-relevans, mens det fra akademias side dreier seg om vitenskapelige kvalitetskrav. Halina Dunin-Woyseth har ikke bare satt spor etter seg på AHO. Hennes praksis og forskning vil fortsette å legitimere forskning innen *making professions* og dermed være rustet til å møte ulike utfordringer i tiden som kommer.

Liv Merete Nielsen

Professor, dr. ing.

OsloMet – storbyuniversitetet, Fakultet for Teknologi, kunst og design

E-post: livmerete.nielsen@oslomet.no

Referanser

- Almevik, Gunnar (Red.) (2017). *Hantverksvetenskap*. Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för kulturvård. Hentet fra <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/52386>.
- Bologna-Berlin Communiqué. (2003). *Realising the European Higher Education Area*. Hentet fra http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2003_Berlin/28/4/2003_Berlin_Communique_English_577284.pdf.
- Becher, Tony & Trowler, Paul R. (2001). *Academic Tribes and Territories. Intellectual Inquiry and the Cultures of Disciplines*. Buckingham: The Society for Research into Higher Education and Open University Press.
- Bizios, Georgia. (Ed.) (1991). *Architecture Reading Lists and Course Outlines*. Durham, N.C.; Emp River Press.
- Bizios, Georgia. (Ed.) (1994). Architectural Design, Architectural Theory and Criticism, Environmental Issues, Human Behaviour, Professional Practice. Special Topics, Urban Design Theory and History. *Architecture Reading Lists and Course Outlines*, (Vol. 3). Chapel Hill, NC: Eno River Press.
- Bizios, Georgia. (Ed.) (1998) Architectural Design, Architectural Theory and Criticism, Environmental Issues, Human Behaviour, Professional Practice, Special Topics, Urban Design Theory and History, *Architecture Reading Lists and Course Outlines*, (Vol. 4). Chapel Hill, NC: North Carolina State University.
- Buchanan, Richard, Doordan, Dennis, Justice, Lorraine & Margolin, Victor. (eds.). (1999). *Doctoral Education in Design 1998. Proceedings of the Ohio Conference October 8-11, 1998*, Pittsburgh: School of Design, Carnegie Mellon University.
- Brønne, Karen. (2018). Frå DesignDialog til Design Literacy – om etablering av eit fagdidaktisk forskingsfelt innan design, kunst og handverk. *FormAkademisk* 11(1), 1-13. <https://doi.org/10.7577/formakademisk.2574>.
- Cristin. (2018). *Halina Dunin-Woyseth*. Lastet ned fra <https://wo.cristin.no/as/WebObjects/cristin.woa/wa/fres?sort=ar&pnr=324238&la=no&action=sok>.
- Dunin-Woyseth, Halina. (1996). Architecture: A Profession and / or a Discipline. On the Doctoral Programme of the Oslo School of Architecture. In Theo JM van der Vordt & Herman BR van Wegen (Eds.) *Proceedings of the Conference Doctorates in Design and Architecture*, (pp65-75). Delft: Delft University, Faculty of Architecture.
- Dunin-Woyseth, Halina. (2002). The Millennium Programme. Looking back, looking forward. *Nordisk Arkitekturforskning* 2002-2, pp. 7-18.
- Dunin-Woyseth, Halina. (2001). *Making-based Knowledge : Between Change and Identity*. Paper presented at the Colloquium: New Directions in Architectural Education, Ascona.
- Dunin-Woyseth, Halina. (2003) A Continuum from Scientific Research to Creative Practice. Noen tanker omkring forskning i skapende og utøvende fag, *Nordisk Arkitekturforskning*. 1, 23-31.
- Dunin-Woyseth, Halina. (2005) Architectural Scholarship ‘the Doctorate way’ – Some Challenges and Responses in Scandinavian Context. In Lena Villner & Abdellah Abarkan *The Four Faces of Architecture – On the Dynamics of Architectural Knowledge*. Stockholm: School of Architecture, Royal Institute of Technology.
- Dunin-Woyseth, Halina. (2007). Research Education for African PhD students 2002 – 2006. *Research Magazine*. 8, 81-100.
- Dunin-Woyseth, Halina. (2009) On designed knowledge artefacts. A case of diagram construction in research education for practitioners. In J. Verbeke & A. Jakimowicz (Eds.). *Proceedings of Conference Communicating (by) Design, Brussels, 13 – 15th April 2009*. (pp. 277–293). Brussels: Sint-Lucas School of Architecture.
- Dunin-Woyseth, Halina. (2010). Some Notes on Mode1 and Mode2: Adversaries or Dialogue Partners? In Michael Biggs & Henrik Karlsson (Eds.), *The Routledge Companion to Research in the Arts* (pp. 64-82). London: Routledge.
- Dunin-Woyseth, Halina & Michl, Jan. (2001), Towards a Disciplinary Identity of the Making Professions. In Dunin-Woyseth, Halina & Michl, Jan. (Red.). *Towards Identity of the Making Disciplines, Oslo Millennium Reader*, pp. 1-20. Oslo: Oslo School of Architecture.

- Dunin-Woyseth, Halina & Nielsen, Liv Merete. (2003a). From Apprentice to Master. Some notes on Educating Design Scholars and Developing Design Scholarship. In D. Durling and K. Sugiyama (Ed.), *Proceedings of the third conference Doctoral Education in Design. 3rdDED Tsukuba*. Tsukuba: University of Tsukuba.
- Dunin-Woyseth, Halina & Nielsen, Liv Merete. (2003b). 3rd Conference doctoral education in design. *Design Research News*. 8(12).
- Dunin-Woyseth, Halina & Nielsen, Liv Merete (Eds.). (2004). *Discussing Transdisciplinarity: making professions and the new mode of knowledge production. The Nordic reader 2004*. Oslo: The Oslo School of Architecture and design.
- Dunin-Woyseth, Halina, & Nielsen, Liv Merete (2009) Noen tanker om doktoratene, *FormAkademisk*, 2(2), 1-3. <https://journals.hioa.no/index.php/formakademisk/article/view/80/55>.
- Dunin-Woyseth, Halina, & Nilsson, Fredrik. (2012). On the emergence of research by design and practice-based research approaches in architectural and urban design. In *Design innovation for the built environment : research by design and the renovation of practice* (pp. 37-41): Routledge.
- Dunin-Woyseth, Halina & Nilsson, Fredrik. (2011), Building (Trans)Disciplinary Architectural Research. In Isabelle Doucet & Nel Janssens (Eds.) *Transdisciplinary Knowledge Production in Architecture and Urbanism. Towards hybrid modes of inquiry*, (pp. 79–96). Wien: Springer.
- Fauske, Laila Belinda. (2014). Å etablere et akademisk formingsfaglig miljø. Tilbakeblikk på den tidlige fasen for hovedfag i forming. *FORMakademisk*, 7(5), 1–16. doi:<http://dx.doi.org/10.7577/formakademisk.930>.
- Fauske, Laila Belinda. (2016). Reforhandling av kunnskapsgrunnlag. Forskning og fagutvikling med utspring i designdidaktikk. *Techne A Series*, 23(2), 50-68. <https://journals.hioa.no/index.php/techneA/article/view/1560/1569>.
- Ellefsen, Karl Otto. (2012). *AHO professor går av med pensjon*. Hentet fra www.aho.no/no/AHO/Aktuelt/Nyheter/2012/AHO-professor-gar-av-med-pensjon/
- Gibbons, Michael, Limoges, Camille, Nowotny, Helga, Schwartzman, Simon, Scott, Peter, & Trow, Martin. (1994). *New production of knowledge. The dynamics of science and research in contemporary societies*. London: Sage.
- Goodlad, John I., Klein, M. Frances & Tye, Kenneth A. (1979). The Domains of Curriculum and Their Study. In Thomas H. Quinn & Michael Hennessey (Eds.), *Curriculum Inquiry: The Study of Curriculum Practice* (pp. 43-76). New York: McGraw-Hill Book Company.
- Gombrich, Ernst Hans Joseph. (1991). *Topics of our time. Twentieth-century issues in learning and in art*. London: Phaidon.
- Lawson, Bryan. (2002). The subject that won't go away. But perhaps we are ahead of the game. *Arq: Architectural Research Quarterly*, 6(2), 109-14. <https://doi.org/10.1017/S1359135502001574>.
- McKean, John. (2001) Historical studies and architectural criticism. In Halina Dunin-Woyseth & Jan Michl (Eds.). *Towards Identity of the Making Disciplines, Oslo Millennium Reader*. (pp. 84 – 101). Oslo: Oslo School of Architecture.
- Michl, Jan & Nielsen, Liv Merete (Eds.). (2005). *Building a doctoral programme in architecture and design. Appreciations from colleagues and friends of Halina Dunin-Woyseth's contribution on the occasion of her 60th birthday*. Oslo: Oslo School of Architecture and design.
- Nielsen, Liv Merete. (2009). *Fagdidaktikk for Kunst og håndverk - i går, i dag, i morgen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nilsson, Fredrik, Dunin-Woyseth, Halina & Janssens, Nel. (Eds.). (2017). *Perspectives on Research Assessment in Architecture, Music and the Arts. Discussing Doctorateness*. London: Routledge.
- Norgesnettrådet (2001a). Hovedfag i forming ved Høgskolen i Oslo og Høgskolen i Telemark, avdeling Notodden, samt hovedfag i samisk kunsthåndverk ved Høgskolen i Oslo. In Norgesnettrådet (Ed.), *Evaluering av hovedfag ved statlige høyskoler uten paralleller i universitetssystemet*. Eksterne evalueringsrapporter (Vol. 5, s. 51-61). Oslo: Norgesnettrådet.
- Norgesnettrådet. (2001b). *Evaluering av hovedfag ved statlige høyskoler uten paralleller i universitetssystemet*. Oslo: Norgesnettrådet.

- Olsen, Stein Haugom. (1996). Research in Science and Research in Art: Do the Twain Ever Meet? I Ragnhild Magnussen (Red.), *Forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid innen kunstfagene* (s. 15-19). Oslo: Kunstskolenes felles FOU-utvalg.
- Reitan, Janne Beate, Dunin-Woyseth, Halina & Nielsen, Liv Merete. (2018). Leder. FormAkademisk 10 år – med forskning på design og designdidaktikk. *FormAkademisk*, 11(1).
<https://doi.org/10.7577/formakademisk.2966>.
- Rowe, Peter G. (2002). Professional Design Education and Practice. In A.M.A Salama, W. O'Reilly & Kaj Noschis, *Architectural Education Today. Cross-cultural Perspectives*. Lausanne: Comportements.
- Ryle, Gilbert. (1945). Knowing How and Knowing That. *Proceedings of the Aristotelian Society*. 46, 1-16.
- Ryle, Gilbert. (1949). *The Concept of Mind*. London: Huteson.
- Simon, Herbert A. (1969). *The Sciences of the Artificial* (Vol. 136). Cambridge, Mass: MIT science.
- Solberg, Anne. (2017). *Developing Doctorateness i Art, Design and Architecture*. (PhD, Høgskolen i Sørøst Norge). Høgskolen i Sørøst-Norge, Bø. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2442970>.
- UK Council for Graduate Education. (1998). *Newsletter Issue February 17*.